

УДК 657.1:334

ВИМОГИ КОРИСТУВАЧІВ ДО ЯКОСТІ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

10.30838/ P.ES.2224.271018.213.285

Щирська А. Ю.*Житомирський національний агроекологічний університет*

В процесі дослідження було проведено аналіз наукової літератури щодо підходів до формування складу користувачів бухгалтерського обліку та їх вимог, щодо інформації, яка має міститися у фінансовій звітності. Обґрунтовано, що бухгалтерський облік є системою генерування інформації та формування інформаційного ресурсу для стекхолдерів які є учасниками соціально-економічних відносин. Встановлено, що саме інформаційні запити користувачів бухгалтерського обліку є основними індикаторами розвитку якості бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Проведено оцінку вимог користувачів фінансової звітності в Україні та світі в контексті якості інформаційних ресурсів. В процесі дослідження було наведено характеристику основних інвесторів-користувачів облікової інформації, зокрема проаналізовано понад 50 акціонерних товариств Житомирської області, акціями яких володіють фізичні особи, юридичні особи-резиденти та юридичні особи-нерезиденти. Проведено оцінку якості фінансової звітності регулятором ринку цінних паперів та зміну вектора інформаційного забезпечення інституційних інвесторів в світі.

Ключові слова: бухгалтерський облік; якість облікової інформації; користувачі фінансової звітності; інформаційне забезпечення

UDC 657.1:334

REQUIREMENTS OF USERS TO QUALITY OF ACCOUNTING INFORMATION

10.30838/ P.ES.2224.271018.213.285

Shchirskaya A.*Zhytomyr National Agro-Ethological University*

In the course of the research, the analysis of scientific literature on approaches to the formation of the composition of users of accounting and their requirements regarding the information contained in the financial statements has been conducted. It has been substantiated that accounting is a system of information generation and information resource formation for stackholders who are participants in socio-economic relations. It has been established that the information requests of accounting users are the main indicators of the quality of accounting and financial reporting. An assessment of the requirements of users of financial reporting in Ukraine and the world in the context of the quality of information resources has been conducted. In the process of the study, the main characteristics of the users-users of accounting information have been described, in particular, analyzed more than 50 joint-stock companies of Zhytomyr region, whose

shares are owned by individuals, legal entities-residents and non-resident legal entities. An estimation of the quality of financial reporting by the regulator of the securities market and the change of the information support vector of institutional investors in the world has been conducted.

Keywords: accounting; the quality of accounting information; users of financial reporting; information provision

Актуальність проблеми. Система бухгалтерського обліку в умовах сьогодення має забезпечити генерування якісного інформаційного ресурсу, від якісних властивостей, якого залежить стратегія розвитку якого окремого підприємства так і цілих галузей та інвестиційного клімату країни. Крім того, вітчизняними та зарубіжними вченими доведено, що система бухгалтерського обліку формує інформаційний простір управління соціально-економічних відносин, які мають соціальні, економічні та екологічні наслідки. Відповідно, якісний підхід до бухгалтерського обліку є системою, яка встановлює «рівень придатності облікової інформації та сприяє вирішенню завдань різними групами користувачів фінансової звітності шляхом врахування їх існуючих та потенційних потреб, які мають тенденцію до постійних змін» [4, с. 31]. Для забезпеченості комплексності дослідження проблем формування якісних інформаційних ресурсів, що генеруються системою бухгалтерського обліку є потреба в оцінці сучасного стану підходів користувачів до якості облікової інформації. Зокрема є потреба у визначенні складу користувачів бухгалтерського обліку, які зацікавлені в якості та визначають якісні властивості інформації. На основі цього є потреба в аналізі та характеристиці основних інвесторів-користувачів облікової інформації; оцінці якості фінансової звітності регулятором ринку цінних паперів; обґрунтуванні змін вектору інформаційного забезпечення інституційних інвесторів в світі.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання розвитку якісного підходу до бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні вперше підняла вітчизняна вчена в докторській дисертації Т.Ф. Плахтій, окремі аспекти були вивчені в наукових дослідженнях: С.Ф. Голова, Д.О. Грицишена, В.В. Євдокимова, В.М. Жука, З.-М.В. Задорожного, М.В. Корягіна, Т.Є. Кучеренко, О.А. Лаговської, С.Ф. Легенчука, А.В. Озеран, О.О. Осадчої, О.М. Петрука, Н.Л. Правдюк, М.А. Проданчука, та інших. Однак потребують подальшого дослідження

питання щодо складу користувачів бухгалтерського обліку та їх вимог до якості облікової інформації.

Метою дослідження є визначення складу користувачів бухгалтерського обліку, які зацікавлені в якості та визначають якісні властивості інформації.

Викладення основного матеріалу дослідження. В науковій літературі існує безліч підходів до формування складу користувачів бухгалтерського обліку та їх вимог, щодо інформації, яка має міститися у фінансовій звітності. Проте в контексті якісного підходу користувачів класифікують наступним чином (табл. 1.)

Таблиця 1. – Класифікація зацікавлених сторін економічного суб'єкта в контексті якості бухгалтерської фінансової інформації

№	1 рівень - ознаки	групи	2 рівень - ознаки	групи
I.	по відношенню до середовища функціонування економічного суб'єкта	зовнішні	по приналежності до економічного суб'єкту	непряма
		внутрішні		пряма
II.	по цільовій функції	економічні агенти	по характеру зацікавленості	фінансова
		неекономічні агенти		нефінансова
III.	по доступу до бухгалтерської фінансової інформації	користувачі з обмеженим доступом	по доступу до інформації про реальний стан справ економічного суб'єкта	аутсайдери
		користувачі з необмеженим доступом		інсайдери
IV.	по характеру впливу на якість бухгалтерської фінансової інформації	суб'єкти, що визначають якість бухгалтерської фінансової інформації	по способу впливу на якість бухгалтерської фінансової інформації	суб'єкти, що мають вплив на якість в силу отримання інформаційних потреб та очікувань
		суб'єкти, що створюють якість бухгалтерської фінансової інформації		суб'єкти, що мають вплив на якість шляхом встановлення обов'язкових вимог
				суб'єкти, що мають вплив на якість шляхом докладання зусиль по дотриманню обов'язкових вимог до якості та інформаційних потреб і очікувань належних користувачів

Джерело: [2]

Саме інформаційні запити користувачів бухгалтерського обліку є основними індикаторами розвитку якості бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Адже, саме вони є основними постачальниками капіталу для господарської діяльності підприємства. Плахтій Т.Ф. з даного приводу зазначає наступне: «Питання необхідності забезпечення якості облікової інформації в останні роки привертає все більшу увагу з боку науковців, що викликано втратою кредиту довіри до системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності з боку користувачів в результаті виникнення всесвітніх скандалів з такими корпораціями і банками як “Enron Corporation”, “Worldcom”, “Parmalat”, “Lehman Brothers”, що було спричинене фальсифікацією та вуалюванням звітності, яка вводила в оману суб’єктів прийняття інвестиційних та позикових рішень. Подібні випадки формування негативної репутації облікової системи, що мають гучний резонанс, також відбуваються і в Україні. Зокрема, у серпні 2014 року один із найбільших вітчизняних агрохолдингів “Мрія” допустив технічний дефолт, оголосивши про неможливість оплатити свої боргові зобов’язання перед кредиторами. Однією із причин дефолту вважається оприлюднення недостовірної, неякісної фінансової звітності, в якій була переоцінена вартість біологічних активів агрохолдингу. В той же час, в аудиторському висновку консолідованої фінансової звітності агрохолдингу за 2013 рік, підписаному компанією “Ernst & Young”, зазначається, що у всіх істотних аспектах вона достовірно відображає фінансовий стан групи» [4, с. 53]. Зауважимо, що зазначенні скандали в світі стали основою розробки нових напрямів розвитку системи регулювання бухгалтерського обліку та формування нової Концептуальної основи Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Виходячи із зазначеного є потреба в оцінці вимог користувачів фінансової звітності в Україні та світі в контексті якості інформаційних ресурсів за напрямками: характеристика основних інвесторів-користувачів облікової інформації; оцінка якості фінансової звітності регулятором ринку цінних паперів; зміна вектору інформаційного забезпечення інституційних інвесторів в світі.

Характеристика основних інвесторів-користувачів облікової інформації (на прикладі Житомирської області).

Основними користувачами бухгалтерського обліку, від рішень яких залежить досягнення стратегічних цілей господарської діяльності підприємства є постачальники фінансових ресурсів, а саме інвестори. Сьогодні інвестор у світовій бухгалтерській практиці є замовником інформаційного ресурсу та основним інститутом впливу на систему регулювання бухгалтерського обліку. Окремі інвестори можуть навіть впливати на формування облікової політики підприємства, структури звітності та системи корпоративного управління. Такими інвесторами є ті, які володіють вагомою часткою власного капіталу підприємства. Саме дані інститути мають вплив на формування якісних властивостей інформаційного ресурсу, що формується системою бухгалтерського обліку. В даному контексті нами було проаналізовано систему корпоративного управління Публічними акціонерними товариствами та приватними акціонерними товариствами, які зареєстровані на території Житомирської області. Зокрема було проведено кількісний аналіз основних інвесторів (власників) акціонерних товариств, які володіють акціями, вартістю понад 5% власного капіталу. Дослідження проводилося за даними офіційних сайтів досліджуваних акціонерних товариств та Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) [3].

Зауважимо, що Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України є державним інститутом, що оцінює якість фінансової звітності емітентів цінних паперів. Так, у звіті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України за 2017 р. зазначено наступне: «Протягом 2017 року Комісія здійснювала нагляд за якістю фінансової звітності, яка оприлюднюється та подається до Комісії професійними учасниками ринку капіталу та емітентами цінних паперів. Враховуючи те, що Концептуальною основою складання фінансової Діяльність Комісії та регулювання ринку капіталу звітності всіх професійних учасників ринку капіталу та значної частини емітентів є Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), Комісія проводила роботу щодо аналізу фінансової звітності на відповідність МСФЗ. Складання фінансової звітності за МСФЗ дозволяє покращити якість інформації про фінансовий стан компаній та сприяє збільшенню прозорості діяльності таких компаній. МСФЗ вимагають від суб'єкта господарювання детально розкривати у фінансовій звітності кількісну та якісну інформацію щодо

суттєвих статей такої звітності, яка буде корисною для споживачів для прийняття ними економічних рішень на основі фінансової звітності. Достовірність та повнота фінансової звітності, а також правильність ведення бухгалтерського обліку учасником ринку капіталу має бути підтверджена аудитором шляхом висловлення ним думки стосовно якості фінансової звітності. Вимоги до складання аудиторських висновків щодо фінансової звітності встановлені Міжнародними стандартами аудиту (МСА), які прийняті в Україні в якості національних» [7].

В цілому було проаналізовано понад 50 акціонерних товариств Житомирської області, акціями яких володіють фізичні особи, юридичні особи-резиденти та юридичні особи-нерезиденти. За результатами аналізу сформовано наступні аналітичні довідки (табл. 2, 3, 4) та зроблено відповідні висновки щодо суб'єктного впливу на якість фінансової звітності.

Аналізуючи представлені дані є можливість зробити наступні висновки:

1) власниками акцій проаналізованих акціонерних товариств Житомирської області, вартістю від 5 до 10 % володіють 18 фізичних осіб громадян України, на 7 підприємствах зокрема Овруцький гірничо-збагачувальний комбінат «Кварцит», Коростенський машинобудівний завод, Виробниче об'єднання «Житомирнерудпром», Соколівський кар'єр, Овруцький хлібозавод, Андрушівське, Біоветфарм;

2) 11 фізичних осіб – резидентів володіють акціями акціонерних товариств що зареєстровані на території Житомирської області, частка яких у власному капіталі становить від 11 до 25 %. Даними підприємствами є 7 наступних: Коростенський машинобудівний завод, Фірма «Беверс», Новоград-Волинський завод сільгоспмашин, Коростишівський Кар'єр, Івано-Пільський цукровий завод, Бердичівський завод безалкогольних напоїв, Житомирський завод огорожувальних конструкцій.

3) на 15-ти акціонерних товариствах власниками є 20 фізичних осіб, які володіють акціями, вартість, яких складає від 25 до 50 % вартості статутного капіталу: Новоград-Волинський завод сільгоспмашин, Чижівська паперова фабрика, Коростишівський кар'єр, Лезниківський кар'єр, Корнинський цукровий завод, Коростенська спеціалізована пересувна механізована колона, АТМАШБУД, Житомиргаз;

Таблиця 2. – Інвестори – фізичні особи, які володіють акціями підприємств Житомирської області понад 5 %

Підприємства	Кількість інвесторів			
	5 - 10 %	11- 24 %	25 - 50 %	Понад 50 %
1. Житомирський Маслозавод"	0	0	1	1
2. Овруцький гірничо-збагачувальний комбінат "Кварцит"	1	0	0	1
3. Коростенський машинобудівний завод	1	2	0	0
4. "Фірма "Беверс"	0	2	0	0
5. "Верстатуніверсалмаш"	0	0	0	1
6. "Електровимірювач"	0	0	1	0
7. "Новоград-Волинський завод сільгоспмашин"	0	1	2	0
8. "Радомишльський машинобудівний завод"	0	0	1	1
9. "Чижівська паперова фабрика"	0	0	1	0
10. "Житомирський комбінат силікатних виробів"	0	0	1	1
11. "Виробниче об'єднання "Житомирнерудпром"	2	0	1	0
12. "Соколівський кар'єр"	1	0	0	0
13. "Коростишівський Кар'єр"	0	2	0	0
14. Коростишівське підприємство "Кортекс"	0	0	0	1
15. "Виробничо-комерційна фірма "Леся"	0	0	0	1
16. "Івано-Пілляський цукровий завод"	0	1	1	0
17. "Олевський хлібозавод"	0	0	2	0
18. "Ємільчинський хлібозавод"	0	0	2	0
19. "Бердичівський завод безалкогольних напоїв"	0	1	2	0
20. "Овруцький хлібозавод"	2	0	0	0
21. "Новоград-Волинський хлібозавод"	0	0	0	1
22. "Малинський хлібозавод"	0	0	0	1
23. "Андрушівське"	4	0	1	0
24. "Коровинецьке"	0	0	1	1
25. "Бердичівський м'ясокомбінат"	0	0	0	1
26. "Біоветфарм"	7	0	0	0
27. "Житомирський завод "Агромаш"	0	0	2	0
28. "Житомирський завод огорожувальних конструкцій"	0	2	1	0
Разом	18	11	20	11

Джерело: узагальнено на основі [3]

4) вагоме значення на систему управління та систему інформаційних запитів в обліковій інформації мають фізичні особи, які володіють акціями підприємств, що складають частку в статутному капіталі понад 50 %. Такими підприємствами є 11 акціонерних товариств, що мають

реєстрацію в житомирській області, зокрема: Житомирський Маслозавод, Овруцький гірничо-збагачувальний комбінат «Кварцит», Верстатуніверсалмаш, Радомишльський машинобудівний завод, Житомирський комбінат силікатних виробів, Коростишівське підприємство «Кортекс», Виробничо-комерційна фірма «Леся», Новоград-Волинський хлібозавод, Малинський хлібозавод, Коровинецьке, Бердичівський м'ясокомбінат.

Результати аналізу складу власників акцій, підприємств Житомирської області, якими володіють юридичні особи, що є резидентами України мають наступний характер:

1) власниками акцій проаналізованих акціонерних товариств Житомирської області, вартістю від 5 до 10 % володіють 11 юридичних осіб, що зареєстровані в Україні, зокрема Овруцький гірничо-збагачувальний комбінат «Кварцит», Коростенський машинобудівний завод, Виробниче об'єднання «Житомирнерудпром», Соколівський кар'єр, Овруцький хлібозавод, Андрушівське, Біоветфарм. В цілому на зазначених підприємствах юридичні особи можуть лише опосередковано впливати на діяльність підприємства. Проте, вони є користувачами фінансової звітності та мають фінансовий інтерес у вигляді дивідендів, що визначають на основі отриманого прибутку підприємством та містяться у фінансовій звітності;

2) 11 юридичних осіб – резидентів володіють акціями акціонерних товариств що зареєстровані на території Житомирської області, частка яких у власному капіталі становить від 11 до 25 %. Даними підприємствами є 9 наступних: Бердичівський машинобудівний завод «Прогрес», Олевський завод тракторних нормалей, Виробниче об'єднання «Житомирнерудпром», «Лезниківський кар'єр», Корнинський цукровий завод, Овруцький хлібозавод, Малинський хлібозавод, Андрушівське, Атмашбуд.

3) на 9-ти акціонерних товариствах власниками є 9 юридичних осіб, які володіють акціями, вартість, яких складає від 25 до 50 % вартості статутного капіталу: Новоград-Волинський завод сільгоспмашин, Чижівська паперова фабрика, Коростишівський Кар'єр, Лезниківський кар'єр, Корнинський цукровий завод, Коростенська спеціалізована пересувна механізована колона, АТМАШБУД, Житомиргаз;

Таблиця 3. – Інвестори – юридичні особи, які володіють акціями підприємств Житомирської області понад 5 %

Підприємства	Кількість інвесторів			
	5-10 %	11-24 %	25-50 %	Понад 50%
1. Бердичівський машинобудівний завод "Прогрес"	6	2	0	0
2. "Олевський завод тракторних нормалей"	0	1	0	1
3. "Новоград-Волинський завод сільгоспмашин"	0	0	1	0
4. "Чижівська паперова фабрика"	0	0	1	0
5. "Коростенський завод залізобетонних шпал"	0	0	0	1
6. "Виробниче об'єднання "Житомирнерудпром"	0	1	0	0
7. "КОРОСТИШІВСЬКИЙ КАР'ЄР"	1	0	1	0
8. "Лезниківський кар'єр"	0	2	1	0
9. "Новоград-Волинський льонозавод"	0	0	0	1
10. "Корнинський цукровий завод"	0	1	2	0
11. "Цукровий завод ім. Цюрупи"	0	0	0	1
12. "Овруцький хлібозавод"	0	1	0	1
13. "Коростенський хлібозавод"	0	0	0	1
14. "Малинський хлібозавод"	0	1	0	0
15. "Андрушівське"	1	1	0	0
16. "КОРОСТЕНСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ"	0	0	0	1
17. "Біоветфарм"	2	0	0	0
18. "Мар'янівський склозавод"	0	0	0	1
19. "Українська генетична компанія"	0	0	0	1
20. "Вишевичі Агротехніка"	0	0	0	1
21. "Романівська райагропромтехніка"	0	0	0	1
22. "Коростенська спеціалізована пересувна механізована колона"	0	0	1	0
23. "Житомирський комбінат хлібопродуктів"	0	0	0	1
24. "АТМАШБУД"	0	1	1	0
25. "Житомиргаз"	1	0	1	1
26. "Попільнянський спецкар'єр"	0	0	0	1
Разом	11	11	9	14

Джерело: узагальнено на основі [3]

4) вагомий вплив на господарську діяльність емітентів цінних паперів й відповідно якість фінансової звітності чинять акціонери, які володіють акціями вартістю понад 50 % власного капіталу. Юридичні особи володіють такою вартістю акцій на наступних підприємствах-емітентах: Олевський завод тракторних нормалей, Коростенський завод залізобетонних шпал, Новоград-Волинський льонозавод, Цукровий завод ім. Цюрупи, Овруцький хлібозавод, Коростенський хлібозавод, Коростенський М'ясокомбінат, Мар'янівський склозавод, Українська генетична компанія, Вишевичі Агротехніка, Романівська

райагропромтехніка, Житомирський комбінат хлібопродуктів, Житомиргаз, Попільнянський спецкар`єр.

Результати аналізу складу власників акцій, підприємств Житомирської області, якими володіють юридичні особи, що є нерезидентами України мають наступний характер:

1) власниками акцій проаналізованих акціонерних товариств Житомирської області, вартістю від 5 до 10 % володіє 1 юридична особа, а саме: Чижівська паперова фабрика. На зазначеному підприємстві юридичні особи можуть лише опосередковано впливати на діяльність підприємства, однак вони є користувачами фінансової звітності та мають фінансовий інтерес у вигляді дивідендів;

2) 8 юридичних осіб – нерезидентів володіють акціями акціонерних товариств що зареєстровані на території Житомирської області, частка яких у власному капіталі становить від 11 до 24 %. Даними підприємствами є 8 наступних: Фірма “Беверес”, Лезниківський кар`єр, Товкачівський гірничо-збагачувальний комбінат, Овручсільбуд, Фірма “Рада”, Дніпровуд, ІнтерТайл;

3) на 2-х акціонерних товариствах власниками є 2 нерезиденти, які володіють акціями, вартість яких складає від 25 до 50 % вартості статутного капіталу: Ушицький комбінат будівельних матеріалів, Товкачівський гірничо-збагачувальний комбінат;

4) Вагомий вплив на господарську діяльність емітентів цінних паперів й відповідно якості фінансової звітності чинять акціонери, як і володіють акціями вартістю понад 50 % власного капіталі. Нерезиденти, які володіють такою вартістю акцій є на наступних підприємствах-емітентах: Ушицький комбінат будівельних матеріалів, Коростенський завод хімічного машинобудування, Малинська паперова фабрика – Вайдман, Виробничо-комерційна фірма “Леся”, Бердичівська фабрика одягу, Ліктрави, Товкачівський гірничо-збагачувальний комбінат, Пинязевицький кар`єр, Біомедскло, Малинський каменедробильний завод, Пиво-безалкогольний комбінат “Радомишль”, Житомирмолоко, Детвілер Ущільнюючі Технології Україна, Титано-Апатинова компанія, Титан Інвест.

Аналізуючи вплив іноземних інвестицій в суб`єкти господарювання за період 2013-2017 рр. варто зазначити, що їх походженням за досліджуванні роки є наступні країни: Кіпр, Російська Федерація,

Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Угорщина, Франція, Велика Британія, Швеція, Польща, Швейцарія, Греція, Казахстан, США, Італія, Панама та інші.

Таблиця 4. – Інвестори – нерезиденти, які володіють акціями підприємств Житомирської області понад 5 %

Підприємства	Кількість інвесторів			
	5-10 %	11-24 %	25-50 %	Понад 50 %
Ушицький комбінат будівельних матеріалів	0	0	1	1
"Коростенський завод хімічного машинобудування"	0	0	0	1
"ФІРМА "БЕВЕРС"	0	2	0	0
"Чижівська паперова фабрика"	1	0	0	0
"Малинська паперова фабрика-Вайдманн"	0	0	0	1
"Лезниківський кар'єр"	0	1	0	0
"Виробничо-комерційна фірма "Леся"	0	0	0	1
"Бердичівська фабрика одягу"	0	0	0	1
"Ліктрави"	0	0	0	1
"Товкачівський гірничо-збагачувальний комбінат"	0	1	0	1
"Овручсільбуд"	0	1	1	0
"Пинязевицький кар'єр"	0	0	0	1
"Біо мед скло"	0	0	0	1
"Малинський камендробильний завод"	0	0	0	1
"Пиво-безалкогольний комбінат "Радомишль"	0	0	0	1
"Фірма "Рада"	0	1	0	0
"Житомирмолоко"	0	0	0	1
"Детвілер Ущільнюючі Технології Україна"	0	0	0	1
"Титано-Апатитова Компанія"	0	0	0	1
"ДНІПРОВУД"	0	1	0	0
"Титан Інвест"	0	0	0	1
"ІнтерТайл"	0	1	0	0
Разом	1	8	2	15

Джерело: узагальнено на основі [3]

Під час вивчення ТОП - 15 країн світу, громадянам яких належить значний пакет акцій емітентів цінних паперів в Україні (публічні та приватні акціонерні товариства), протягом 2013-2017 років було встановлено, що у всіх досліджуваних країнах відбулися зміни номінальної вартості цінних паперів, зокрема акцій вітчизняних суб'єктів господарювання, а саме: Російська федерація +81399,88 млн.грн., (+16,74% від загальної вартості цінних паперів); Кіпр -509,71 млн.грн., (-16,42% від загальної вартості цінних паперів); Люксембург - +16536,64 млн. грн., (+4,71% від загальної вартості цінних паперів); Нідерланди

+1068,97 млн.грн., (-3,44% від загальної вартості цінних паперів); Німеччина +200,7млн.грн., (-2,03% від загальної вартості цінних паперів); Угорщина +3353,07 млн.грн., (+0,04% від загальної вартості цінних паперів); Франція +2085,01 млн. грн., (-0,49% від загальної вартості цінних паперів); Велика Британія +6991,84 млн.грн., (+1,22% від загальної вартості цінних паперів); Швеція +199,38 млн.грн., (-0,35% від загальної вартості цінних паперів); Польща +457,77 млн.грн., (-0,57% від загальної вартості цінних паперів); Швейцарія -857,83 млн.грн., (-1,35% від загальної вартості цінних паперів); Греція +903,55 млн.грн., (-0,25% від загальної вартості цінних паперів); Казахстан +732,45 млн.грн., (-0,14% від загальної вартості цінних паперів); США +1477,28 млн.грн., (+0,03% від загальної вартості цінних паперів); Італія -661,54 млн.грн., (-0,73% від загальної вартості цінних паперів); Панама -0,39 млн.грн., (-0,34% від загальної вартості цінних паперів).

Виходячи з вище проаналізованого, можна зазначити, що перспективними країнами в контексті іноземних інвестицій є: Люксембург; Угорщина; Велика Британія; США. Це зумовлено тим, що окрім номінальної вартості цінних паперів відбулося збільшення і % частки від вартості від всіх цінних паперів.

Оцінка якості фінансової звітності регулятором ринку цінних паперів.

Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України оцінюючи якість бухгалтерського обліку та фінансової звітності емітентів цінних паперів за останні чотири роки, зробило ряд висновків щодо їх якісного стану:

- 2017 р.: «У 2017 році Комісія здійснила аналіз фінансової звітності та аудиторських висновків щодо такої звітності близько 250 учасників ринку капіталу. Результати проведеного аналізу засвідчили незадовільну якість переважної більшості поданої та оприлюдненої фінансової звітності професійних учасників ринку капіталу та емітентів. У фінансовій звітності відсутні всі необхідні розкриття, передбачені МСФЗ, облікова політика більшості професійних учасників та емітентів є неспецифічною та не відображає діяльності та операцій, притаманних конкретному суб'єкту господарювання. До основних чинників такої ситуації можна віднести наступні: відсутність кваліфікованих фахівців, які володіють достатньою компетенцією у сфері МСФЗ; необхідність

понесення додаткових витрат на придбання програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами; складність окремих стандартів фінансової звітності, наприклад, стандартів, які регламентують порядок обліку та відображення фінансових інструментів, оцінки зобов'язань і активів за справедливою вартістю» [7]. Із зазначеного випливає, що для забезпечення якості фінансової звітності є потреба в збільшенні інформативності в контексті специфіки діяльності підприємства, тобто в системі бухгалтерського обліку варто відображати більше властивосте об'єкту облікового відображення;

- 2016 р.: «Комісією проводився аналіз фінансової звітності, аудиторських висновків професійних учасників фондового ринку та емітентів цінних паперів, зокрема, здійснювався вибірковий аналіз фінансової звітності, аудиторських висновків торговців цінними паперами, компаній з управління активами, депозитарних установ та фондових бірж. Розмір вибірки для проведення аналізу становив 20–30% від загальної кількості діючих компаній за кожним видом професійної діяльності на фондовому ринку. За результатами вибіркового аналізу річної фінансової звітності та аудиторських висновків виявлено такі основні недоліки: недотримання вимог щодо розкриття інформації; відсутність оприлюдненої фінансової звітності та аудиторського висновку на веб-сторінці професійного учасника ринку цінних паперів; відсутність веб-сайта/веб-сторінки за вказаною адресою; невідповідність аудиторських висновків вимогам нормативно-правових актів Комісії; невідповідність фінансової звітності вимогам МСФЗ» [6]. Оцінка фінансової звітності регулятором вказує, що виявленні рід недоліків, які стосуються недотримання законодавства в зазначеній сфері. Виходячи з цього викликають сумнів якісні характеристики інформаційних ресурсів. Крім того, основоположним критерієм надання інформації є її вчасне оприлюднення, а в дану випадку виявлено ряд недоліків, що порушує таку властивість як актуальність;

- 2015 р.: «Законодавчою основою застосування міжнародних стандартів фінансової звітності є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Відповідно до нього публічні акціонерні товариства, банки, страховики склали фінансову звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності з 2012 року, а

професійні учасники фондового ринку – з 2013 року. Компанії з управління активами, в свою чергу, розпочали розкривати інформацію про свою діяльність за МСФЗ з 1 січня 2015 року (діаграма 105). З метою удосконалення особливостей бухгалтерського обліку в ІСІ прийнято рішення Комісії від 06.10.2015 року № 1611 «Про внесення змін до Положення про особливості бухгалтерського обліку операцій інститутів спільного інвестування», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2015 року за № 1302/27747. Цим регуляторним актом визначаються особливості бухгалтерського обліку в ІСІ за МСФЗ, а саме: особливості бухгалтерського обліку власного капіталу інститутів спільного інвестування; особливості бухгалтерського обліку діяльності компанії з управління активами у випадку створення нею пайового інвестиційного фонду» [8]. Оцінюючи даний звіт на предмет виявлених якісних властивостей фінансової звітності, зазначимо, що комісією такої роботи не проводилося. Проте були введені нові норми її формування, тобто повний перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності, що забезпечить її прозорість як на внутрішньому так і зовнішньому ринках. Відповідно регулятором було запроваджено ряд підзаконних нормативно-правових актів щодо використання МСФЗ для збільшення довіри інституційних інвесторів як постачальників капіталу;

- 2014 р.: «складання фінансової звітності за МСФЗ дозволить керівникам, бухгалтерам та аудиторам суттєво покращити якість інформації, яка розкривається на ринку цінних паперів, а також зробить її більш прозорою та зрозумілою для інвесторів. Це, дасть змогу усунути економічні та торговельні бар'єри, активізувати надходження іноземних інвестицій, виходити на світові ринку капіталу, формувати конкурентоспроможне ринкове середовище» [5]. Оцінка якості фінансової звітності вітчизняних емітентів цінних паперів не проводилася, але вказується, що її досягнення можливе при запровадженні МСФЗ. Крім того, регулятором створено відповідні органи щодо оцінки розвитку системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в забезпеченні якісного інформаційного ресурсу: «З метою розробки та здійснення комплексних заходів з питань бухгалтерського обліку, аудиту та внутрішнього контролю в системі корпоративних відносин, а також створення передумов для впровадження міжнародних стандартів фінансової

звітності на фондовому ринку України створено Консультаційну раду з бухгалтерського обліку та аудиту на ринку цінних паперів при НКЦПФР. В межах її компетенції протягом 2014 року розглянуто низку питань щодо сучасного стану та напрямів подальшого розвитку бухгалтерського обліку на ринку цінних паперів в контексті міжнародних тенденцій гармонізації фінансової звітності, приведення нормативно-правових актів Комісії у відповідність до вимог Директив Європейського Союзу тощо.» [5];

Висновки. З вище зазначеного можна констатувати, що система бухгалтерського обліку має забезпечити якісні властивості інформаційних ресурсів, для вирішення не лише питань розвитку окремого суб'єкта господарювання, але й інвестиційного клімату держави. Відповідно українська система регулювання якості бухгалтерського обліку реформується у відповідності з міжнародними стандартами фінансової звітності та Директив Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Итыгилова, Е.Ю. Контроль качества аудиторской деятельности: монография / Бычкова С.М., Итыгилова Е.Ю. – М.: ИД Научная библиотека, 2015. – 476 с.
3. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/about>
4. Плахтій Т.Ф. Развитие теории и методологии обліку на основі якісного підходу: дис. кандидата економічних наук спеціальності: 08.00.09. Житомир, 2018. 501 с.
5. Річний звіт за 2014 рік НКЦПФР «Ринок цінних паперів. Європейський вибір: нові можливості та зростання». URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Annual-Report-2014.pdf>
6. Річний звіт за 2016 рік Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/07/zvit-komosii-2016-ukr-web.pdf>
7. Річний звіт за 2017 Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%9D%D0%9A%D0%A6%D0%9F%D0%A4%D0%A0-2017.pdf>

8. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Ринок цінних паперів України: повне перезавантаження. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Annual-Report-2015.pdf>

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy "Pro buhgalters'kyj oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraini" [Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine"] (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian].
2. Itygilova, E.Yu. & Bychkova, S.M (2015) Kontrol' kachestva auditorskoy deyatel'nosti [Quality Control for Audit Work], M.: ID Nauchnaya biblioteka [in Russian].
3. Oficijnyj sajt Agentstva z rozvytku infrastruktury fondovogo rynku Ukrainyju [Official site of the Agency for the development of Ukraine's stock market infrastructure]. smida.gov.ua. Retrieved from <https://smida.gov.ua/about> [in Ukrainian].
4. Plahtij, T.F. (2018) Rozvytok teorii' i metodologii' obliku na osnovi jakisnogo pidhodu [Development of the theory and methodology of accounting on the basis of qualitative approach]. Candidate's thesis. Zhytomyr. [in Ukrainian].
5. Richnyj zvit za 2014 rik NKCPFR «Rynok cinnyh paperiv. Jevropejs'kyj vybir: novi mozhlivosti ta zrostantnja» [Annual report for 2014 SSMSC "Securities Market. European Choice: New Opportunities and Growth"]. (n.d.). nssmc.gov.ua. Retrieved from <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Annual-Report-2014.pdf> [in Ukrainian].
6. Richnyj zvit za 2016 rik Nacional'noi' komisii' z cinnyh paperiv ta fondovogo rynku [Annual report for 2016 of the National Commission on Securities and Stock Market]. (n.d.). nssmc.gov.ua. Retrieved from <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/07/zvit-komosii-2016-ukr-web.pdf> [in Ukrainian].
7. Richnyj zvit za 2017 Nacional'noi' komisii' z cinnyh paperiv ta fondovogo rynku [Annual report for 2017 of the National Commission on Securities and Stock Market]. (n.d.). nssmc.gov.ua. Retrieved from <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%9D%D0%9A%D0%A6%D0%9F%D0%A4%D0%A0-2017.pdf> [in Ukrainian].
8. Richnyj zvit Nacional'noi' komisii' z cinnyh paperiv ta fondovogo rynku. Rynok cinnyh paperiv Ukrainy: povne перезавантаження [Annual report of the National Commission on Securities and Stock Market. Securities Market of Ukraine: a full reboot]. (n.d.). nssmc.gov.ua. Retrieved from <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2017/03/Annual-Report-2015.pdf> [in Ukrainian].